

Slovo k povzbuzení na úterý 21. dubna 2020...
Biblická čtení: Sk 4,32-37; Ž 93; Jan 3,7b-15

Milé sestry, milí bratři,

na dnešní den sice připadá krásná památka svatého Anselma z Canterbury (rodáka z italské Aosty, benediktinského mnicha a opata kláštera Le Bec v Normandii a pozdějšího arcibiskupa v Canterbury, geniálního myslitele, teologa a prvního velkého scholastika z druhé poloviny 11. a začátku 12. století, autora několika vynikajících teologických traktátů), přesto pokračujeme v pokusech o rozjímání nad nočním rozhovorem Pána Ježíše s Nikodémem, jak nám jej zaznamenal evangelista Jan.

Dnešní úryvek přímo navazuje na ten včerejší. V něm jsme četli a následně rozjímali, že se člověk musí narodit znovu, z vody a z Ducha svatého (křtem), aby mohl spatřit království Boží. Dnes čteme, jak Nikodém slovům Pána Ježíše příliš nerozumí: „Jak se to může stát?“ ptá se. Kristus mu odpoví mnohem obšírněji a hlouběji, než Nikodém asi čekal. Mimo jiné tajemnou větou: „Nevěříte-li, když jsem k vám mluvil o věcech pozemských, jak teprve uvěříte, až k vám budu mluvit o nebeských?“ A právě nad ní se zkusme zastavit.

Jak těmto Kristovým slovům rozumět? Staří církevní otcové je četli především jako vyjádření toho, že Kristus teprve později a postupně – v čase církve, prostřednictvím teologické spekulace a mystických vidění, skrze učení církve – začne odhalovat velká Boží tajemství, která jsou v Písmu svatém sice již jedinečně vyslovena ale nikoliv rozvinuta: jako tajemství Nejsvětější Trojice, tajemství Synova vtělení, spojení Božské a lidské přirozenosti v jedné Kristově osobě, tajemství kříže či posledního soudu. Podobně Kristovým slovům rozuměli i středověcí autoři (a dnešní „oslavenec“ svatý Anselm byl bezpochyby jedním z těch, kteří ke spekulativnímu přiblížení se uchopení Božích tajemství do slov přispěl krásným a jedinečným způsobem).

Kristova tajemná věta nám tak říká, že k cestě víry prostě patří ono teprve postupné pronikání do Božích tajemství, přičemž v tomto pronikání je třeba respektovat princip postupného „růstu“ či „cesty“. To platí nejen u církve jako celku, ale i u každého jednotlivého křesťana.

V rámci Janova evangelia může ale jít také jen o pouhý odkaz na to, že jsme teprve na samém začátku Ježíšova veřejného působení, ještě dlouho před velikonočními událostmi, „hodinou, kvůli které přišel“, čímž můžeme jeho slova jednoduše vztáhnout na „vyvýšení Syna člověka“, o němž je řeč ve verši následujícím. Nebo to také znamená, že nejprve Kristus (svým učedníkům) začne vysvětlovat „věci pozemské“, jednodušší, pak teprve přejde k „nebeským“, složitějším. Ostatně podobně mluvil o „mléku“ a „hutné stravě“ ve věcech víry i apoštol Pavel.

Pod „pozemskými věcmi“ možná můžeme chápat také vše to, co nás Pán Ježíš učí o způsobu našeho života na zemi, aby to byl život podle jeho podoby. Pod „nebeskými“ pak odhalení Božích tajemství, otevření nebe. I takový rozměr také patří do janovského napětí „pozemský – nebeský“. Navíc se dá velmi hezky spojit i s dnešním prvním čtením. Obě dnešní čtení spolu sice primárně nesouvisí (obě – ze Skutků i z Janova evangelia – se o všedních dnech velikonoční doby čtou na pokračování, nikoli podle vzájemné souvislosti), přesto takové vzájemné propojení může být užitečné.

V prvním čtení jsme totiž četli jeden ze dvou známých sumářů, souhrnů o životě prvotní církve. Především dvě charakteristiky vynikly: věřící měli jedno srdce a jednu duši a mezi sebou společenství majetku. Ti, kdo mají nadbytek, se o něj (prostřednictvím apoštolů) dělí s těmi, co mají nedostatek, přičemž první s radostí rozdávají, druzí s vděčností a bez zneužití přijímají, každý právě a jen podle toho, jak skutečně potřebuje. Oboje se stalo živým pozemským uskutečněním Kristových slov, aby učedníci „byli jedno“ a aby každý uměl rozdávat z toho, co má, aby uměl ztrácet pro druhého, neboť právě v tom se projevuje láska.

Oboje se tak stalo znamením, že mezi prvními křesťany je vsutku „obec Boží“, a proto jich také tak rychle přibývalo...

Jestliže princip, že poslouchání Krista v „pozemských věcech“, tedy následování Krista a žití toho, k čemu nás v evangeliu vybízí, je předpokladem otevření „věcí nebeských“, pak spojení obou dnešních čtení nám dává docela konkrétní podněty, co k těm „pozemským věcem“ také patří. Dva podněty, které zejména pro naše „zde a nyní“ mohou být opravdu inspirativní (tedy „vdechující“ nám to Boží):

Apel být jedním srdcem a jedním duchem nás může vybídnout k tomu, abychom právě v těchto dnech stále přetrvávajících omezení chtěli nacházet spíše cesty ke vzájemnému usmíření, než abychom vyvolávali a vyostřovali zbytečné spory a rozdmýšky, třeba naprosto nikam nevedoucími diskuzemi na internetu, zvláště když se mezi sebou on line „do krve“ hádají křesťané o otázkách víry a mravů. Znamená to také uchopit svůj majetek nejen jako, že je náš „vlastní“, ale také jako takový, ze kterého mohu a mám pomoci těm, kteří mají nouzi. Oboje je důležité vždy, v dobách všeobecné nouze, jako je ta nynější a ještě bude, až na mnohé dopadnou ekonomické důsledky pandemie, pro leckoho třeba skutečně katastrofální, však ještě víc.

Stále se mluví a přemýšlí, co dobrého – vedle toho mnoha bolavého – by nynější celosvětová pandemie mohla přinést. To sice nikdo pořádně neví, i když se k tomu mnozí vyjadřují, záleží na tom, jaká ta nová situace vůbec bude a zda se konce pandemie vůbec všichni dožijeme, a pak skutečně na tom, jak se jako lidé k nové situaci postavíme. Ale jedno je asi jisté: Kdyby nynější pandemie pomohla, že stav církve by se – třeba i v bytí jedním srdcem a duchem a ve vzájemné štědrosti – opět přiblížil ideálům té prvotní, tak to by dobré určitě bylo...

Nicméně v naší moci jsme sobě vždy jen my sami, náš život, naše jednání, možná naše nejbližší okolí, náš mikrosvět. I ten je ale nepatrnou částíčkou pozemské církve a pozemského světa, kterým můžeme tak aspoň nepatrně pomoci se nasměrovat k nebi, k Bohu. A i na to je dobré pamatovat.